

Lugupeetud juhataja,
Ekstsellentsid,
Daamid ja härrad,

Taaskord on mul au pöörduda Ühinenud Rahvaste poole. Sel aastal soovin keskenduda vastutusele. Viimaste aastate majandus- ja rahanduskriisi turbulents on näidanud selget seost majandusliku konservatiivsuse ja fiskaalse vastutuse vahel. Loodetavasti oleme mõistnud, et kestlikkus ei ole vaid arengu kohta rakendatav termin, vaid käib meie kõigi kohta. Vastutus ja kestlikkus kehtivad neile kolmele teemale, millele soovin täna tähelepanu pöörata, nimelt inimõigused, head valitsemistavad ja areng.

Diplomaatia eesmärk on sõdu ära hoida. Kui diplomaate rünnatakse, kahaneb meie julgeolek. Teame, millest räägime – ka meie diplomaate on rünnatud, õnneks sarnaste jubedate tagajärgedeta nagu Bengazis. Seetõttu on hiljutised mitmel pool maailmas aset leidnud rünnakud diplomaatidele, saatkondadele ja konsulaarruumidele taunitavad. Ajenditest hoolimata on taolised teod vastuvõetamatud ning nad tuleb kõikjal ja üheselt hukka mõista. Kõik riigid on seadusega kohustatud kaitsma diplomaatilisi ja konsulaarterritooriume ja -personali.

Lugupeetud juhataja,

Viimase aja sündmused on näidanud, et kui teemaks on inimõigused, ei piisa pelgalt enda kodu korrast hoidmisest. Rahvusvahelise kogukonna vastutustundliku liikmena tunneb Eesti kohustust üleilmselt rohkem teha. See hõlmab nii tähelepanu pööramist inimõiguste rikkumistele paikades, mida räsivad konfliktid, kui ka naiste ja laste õiguste rikkumise tõkestamist. Ühtlasi tähendab see ka uute tehnoloogiate maksimaalset rakendamist põhivabaduste ja -õiguste teenistuses. Vajadus võtta vastutust ja teha rohkem on samuti põhjus, miks Eesti ootab Inimõiguste Nõukogu liikmeks saamist, et seejärel oma mandaadi järgi aktiivset tegutseda.

Lubage mul peatuda arengutel Süürias. Oleme kogenud igasuguse õigusriiklusega sarnanevagi olukorra kokkuvarisemist. Näeme jätkuvalt ulatuslikke inimõiguste- ja rahvusvahelise humanitaarseaduse alaseid rikkumisi. Näib, et mõlemad osapooled on pannud toime tõsiseid rahvusvahelisi kuritegusid. Ent ikka ei paista kuskilt lahendust. Me ei saa jääda kõrvalt vaatama ja ootama, et vägivald leviks veelgi kaugemale. Julgeolekunõukogu riigid – eriti just alalised

liikmed – peavad üle saama erimeelsustest ja leidma lahenduse verevalamise lõpetamiseks. Vähim, mida kõik osapooled peavad tegema, on võimaldama humanitaarabi turvaline kohalejõudmine ja tagama humanitaartöötajate turvalisus. Ilma relvastatud konflikti lõputa, ilma rahuta, ei saa järgneda poliitilist arengut.

Kuid Süüria pole ainus paik, mis meie tähelepanu vajab. Me ei tohiks unustada külmutatud konflikte, mis ootavad lahendust juba aastaid. Peame ühehäälselt seisma vastu jätkuvale suveräänsete riikide territoriaalse terviklikkuse rikkumisele ja tagama kõigi sunniviisiliselt lahkunud isikute tagasipöördumise koju. Pealegi aitaks rohkem tähelepanu konfliktiennetusele hoida ära taolisi rikkumisi tulevikus.

Lugupeetud juhataja,

Ulatuslikum pühendumine konfliktiennetusele ja õigusriikluse edendamisele võib aidata kaasa konfliktide ja kõige kohutavamate rahvusvaheliste kuritegude ärahoidmisele. 2005. a. Kohustus kaitsta printsibiiga lubasid riigid kaitsta oma rahvast etnilise puhastuse, genotsiidi ning sõja- ja inimsusevastaste kuritegude eest. Täna nende põhimõtete üle ei vaielda. Väljakutse seisneb aga nende rakendamises – kui valitsused ei täida oma kohustust vastutada, peab rahvusvaheline kogukond reageerima. Ja tegutsema.

Rahvusvaheline kriminaalõigussüsteem, eriti Rahvusvaheline Kriminaalkohus, mängib olulist rolli sellistele kuritegudele õigeaegsete ja otsustavate vastuste kujundamises. Kohtu uurimine võib ära hoida uusi metsikusi, hoida ära nende eskaleerumise ja kiirendada nende lõppu. Seega on oluline teha koostööd Kohtuga ja aidata tabada neid, kes on süüdi mõistetud.

Sõjaliste konfliktide arenemise tõttu on hukkunud tsiviilelanike arv traagiliselt kasvanud. Tsiviilisikute seas on naised ja lapsed kõige haavatavamad. Kui võtame seda arvesse, omandab resolutsioon 1325 – „Naised, rahu ja julgeolek” – täiesti uue aktuaalsuse. Veel enam, tähelepanu vajab konfliktidega seotud seksuaalne vägivald. Taoline vägivald võib kergesti viia uute sõja- ning inimsusevastaste kuritegudeni. Vaadeldes laste õiguste edendamist, võime pidada suureks saavutuseks Rahvusvahelise Kriminaalkohtu otsust vangistada Thomas Lubanga. Loodame, et see otsus on heidutava loomuga tulevikus ja aitab ära hoida lastevastaseid kuritegusid.

Daamid ja härrad,

1850. aastate Krimmi sõda tõi maailmale esimesed ulatuslikud fotograafilised tõendid konfliktidest. Tänapäeva uued tehnoloogiad teevad veelgi raskemaks sõjakuritegude varjamise nii lahinguväljal kui ka sealt eemal. Kaasaegsed vahendid toovad silme ette sõja tegelikkuse ja koleduse. Seega peame tunnustama tehnoloogia olulist rolli inimõiguste edendamises.

Väljendusvabadus on inimõigus, olgu see linnaväljakul, ajakirjanduses või küberruumis. Kolmandat aastat järjest on Eesti esimesel kohal Freedom House'i internetivabaduse pingereas. Ühinesime internetivabaduse koalitsiooniga, mis on grupp riike, kes teevad tihedat koostööd edendamaks inimõigusi võrgukeskkonnas. Lisaks sellele soovib Eesti arutada internetivabadusega seonduvat Inimõiguste Nõukogus, mis veel sel aastal võttis vastu selleteemalise resolutsiooni. See oli verstapost, mis kinnitas, et põhiõigused peavad olema kaitstud virtuaalses maailmas samasuguse pühendumusega nagu „päris“ maailmas.

Rahvusvaheliselt on toimumas murettekitavad arengud seoses interneti valitsemisega. Liiga palju riike räägib vaba interneti ohust julgeoleku vaatevinklist. Tegelikult vajame küberjulgeolekut, et takistada rõhuvate valitsuste ja kurjategijate laastavat tegevust. Me ei vaja seda, et takistada rahumeelseid indiviide oma mõtete avaldamisel või informatsiooni kogumisel ja ideede vahetamisel.

Hoolimata sellest, et viis aastat tagasi koges Eesti ulatuslikke küberrünnakuid – n-õ esimene võrgusõda –, ei toeta me jäigemad regulatsiooni ja tsensuuri küberruumis. Eesti on pühendunud avatud, turvalisele ja usaldusväärsele internetile. Seega on kohustuslik, et Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liidu uus regulatsioon ei viiks internetivabaduse piiramiseni, mõtete ja informatsiooni vaba liikumise limiteerimiseni. Budapesti Konventsioon pakub asjakohase ja esmase õigusliku raamistiku küberkuritegevusega võitlemiseks globaalsel tasandil.

Daamid ja härrad,

Üleilmselt näeme hea ja vastutustundliku valitsemise defitsiiti. Selle puudumine on lugematute teiste hädade põhjus. Kuid siingi on olnud teatud edasiminekuid. Sain uhkusega esindada Eestit, kui koos 42 teise riigiga ühinesime Avatud Valitsemise Partnerlusega. Selle mitmepoolse initsiatiivi eesmärk on astuda konkreetseid samme uue valitsemismudeli sisseviimiseks,

maksimeerida uute tehnoloogiate potentsiaal ja võidelda korrupsiooniga.

Inforevolutsioon, mida tänapäeval kogeme, on Eestil aidanud kiiresti ja edukalt muutuda demokraatlikuks õigusriigiks. Eesti oli esimene riik, kus inimesed said parlamendi- ja kohalike omavalitsuste valimistel oma hääle anda internetis. Vaid mõned kuud tagasi korraldamise esimest korda suures osas internetis toimunud rahvaloenduse. Sel aastal andsid rohkem kui üheksakümmend protsenti maksumaksjatest oma tuludeklaratsiooni sisse interneti teel. E-valitsus, e-kool, e-ravimiretseptid ja e-parkimine on näited Eesti innovaatilisusest kodanikesõbralike avalike teenuste vallas. Nad suurendavad läbipaistvust ning aitavad hoida ära ja ka vähendada korrupsiooni. Ja nad kahandavad kulusid. Aga kõige olulisem on see, et nad on kasvatanud inimeste võimalust kasutada põhiõigusi ja -vabadusi ning on parandanud valitsemisse kaasatavust ja vastutustundlikkust. Seetõttu soovib Eesti jagada oma e-valitsemise alaseid oskusi ja jätkata kogemuste vahetamist partneritega üle maailma.

Minu sõnad vajadusest rohkem teha käivad samuti ÜRO kohta. Reformideta ei ole selle üleilmne missioon kestlik. Vajame muutust. Muutust, mis ulatub ÜRO reformimisest selle sõna kõige ulatuslikumas tähenduses kuni selleni välja, et see sama organisatsioon vähendaks paberi raiskamist. Infoajastul on kasvava tähtsusega vajadus eristada müra ja signaali, tõelist informatsiooni ja propagandat.

Daamid ja härrad,

Olen seni kõnelenud sellest, mida valitsused saavad ja peavad tegema. Meie üha rohkem läbipõimunud, võrgustunud ja traadita maailmas mängivad vabakond ja erasektor kasvavat rolli. Valitsustel on kasu vabakonna, ettevõtjate ja eraisikute kaasamisest. Eesti ja mitmed teised riigid juba teevad seda, ja edukalt. Suurem väljakutse on aga see, et ÜRO süsteem – multilateraalne uusaegsetel Vestfaali rahu järgsetel riikidel põhinev organisatsioon – hõlmaks ja kaasaks neid lahenduste leidmisse ja otsuste tegemisse.

Lugupeetud juhataja,

Lubage mul jätkata sellega, et jagan teiega mõningaid mõtteid, mis on seotud arengu ja vastutusega. Kestlik areng ei ole klišeelik utopia. Samuti ei ole see meile ülalt peale surutud. Tõeline areng ei saagi olla midagi muud kui kestlik. Ent me oleme näinud mittekestlikkust

arenguks maskeerituna, hoolimata sellest, et see on loogikavastane.

Vaadakem kas või üleilmset finantskriisi. Oma laste ja lastelaste koormamine võlgadega on ebamoraalne, samuti nagu seda on teiste kulul elamine. Kasv ilma vastutuseta on illusioon. Oleme olnud sunnitud valusal moel õppust võtma. Ärgem tehkem sama viga uuesti.

Oleme aasta lähemal tähtajale, mille seadsime aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks. Kas eesmärgid olid liiga ambitsioonikad? Mina nii ei arva. Kõrgete eesmärkide sihtimine on vähim, mida saame teha. Pole mingit mõtet seada sihte, mille vaevata saavutamises võime kindlad olla. Ent peame seisma vastu kiusatusele „müüa“ kõike eduna, kui see tegelikult seda ei ole. Aastatuhande arengueesmärkide mittesaavutamine ei saa olla ettekääne uute sihtide mitte seadmiseks. Maailma vajab kestliku arengu eesmärke. Oleme veel arutelu alguses faasis. Sihtigem kõrget eesmärki ja andkem endast parim.

Hoolimata maailma jõupingutustest, elavad miljonid inimesed jätkuvalt vaesuses. IT levik tekitab hulgaliselt üleilmseid võimalusi. Peame aga vältima digitaalset lõhet, mis võib nurjata ajaloolist võimalust kiirendada arengut maailma igas nurgas. Juba kümme aastat tagasi, Kofi Annani digitaalse lõhe kõrgetasemelise ekspertide paneeli liikmena, aga ka praegu olen mures lõhe pärast digitaalsete vaeste ja rikaste vahel. Eriti kuna investeeringud IT-sse on aidanud riikidel nagu minu omal hüpata kaasaega ja läbipaistvusse. Uutel informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel on potentsiaal käivitada järgmine tööstusrevolutsioon. Ent valitsused üksi ei saavuta midagi.

Võitluses vaesusega ja luues läbipaistvamat majandust on võtmepartnerid ettevõtjad, kes kasvatavad globaalsete teadmisevõrgustike ulatust. Neil on võimalik anda proportsionaalselt suurem panus oma kogukondades ja ka maailmas. Valitsused aga peavad tagama turvalise ja viljaka keskkonna, et taolised ideed saaksid tekkida ja vilja kanda. Kakskümmend üks aastat pärast iseseisvuse taastamist on Eesti näide sellest, kuidas kombinatsioon vastutustundlikust vabaturumajandusest, e-valitsemisest, rahvusvahelisest partnerlusest ja keskkonnasõbralikest poliitikatelt viib arengu kiirteele.

Lugupeetud juhataja,
Daamid ja härrad,

Kogemused kinnitavad, et kui me ei käitu vastutustundlikult, oleme lõpuks sunnitud seda siiski tegema. Hakakem siis vastutustundlikult käituma.

Tänan teid tähelepanu eest.